

Sólyom László köztársasági elnök beszéde a Körös-Maros Nemzeti Park meg- alapításának tizedik évfordulója alkalmából rendezett ünnepi ülésen

**Tisztelt Igazgató Úr és Elnök Úr! Szakállamtit-
kár Úr! Rektor Úr! Tisztelt Polgármester Asz-
szonyok és Urak! Hölgyeim és Uraim!**

Mindenek előtt szívből gratulálok a Körös-Maros Nemzeti Parknak tizedik születésnapja alkalmából. Igen szerencsés egybeesés, hogy az „Értékkörző tájak és emberek Magyarországon” című országjáró sorozatomat egy olyan nemzeti park jubileumán kezdem, amely példát ad mindabból, ami egy nemzeti park feladata: a természeti értékek megőrzéséből, a térség gazdasági és szellemi életében való részvételből, sőt, a terület fejlődésének befolyásolásából. A Körös-Maros Nemzeti Park a civil szervezetekkel való együttműködése révén is az egész térség társadalmi életben jelen van. Példásképp továbbá nemzetközi kapcsolatait, s nem utolsósorban az, ahogy saját területén gazdálkodva termeli meg működési költségeinek egy részét. Mindezt a Nemzeti Park szakemberi nyilván ki is fogják fejteni – számomra az öröm és a gratuláció marad.

Miért kezdek országjárásba, és miért éppen a nemzeti parkokra fűzöm föl az útvonalat?

A köztársasági elnök vidéki útja régi hagyomány. Sőt, már a köztársaság előtt is rendszeresen mentek az államfők megye-látogatásra. Én azonban nemzeti parkok köré szervezem az országjárást, s ez összefügg a látogatások kettős céljával. Egyrészt szeretném felhívni a figyelmet Magyarországot egyedülálló és pótolhatatlan természeti értékeire. Jó lenne, ha az emberek – köztük a politikusok is – megértenék, hogy szinte elképzelhetetlen értékű közvagyonról van szó. Olyanról, amely - ha fennmarad - pénzben kifejezve is egyre értékesebbé válik. Olyanról, amely - hála a nemzeti parkok hálózatának - még egyben van, és csakis ez a státusz garantálhatja, hogy a nemzetközi és hazai védelmi előírások valóban érvényesülnek is. Az Alkotmánybíróság 1994-ben megakadályozta, hogy a védett területeket privatizáció címén széthordják. Az akkor kimondott tételek ma is érvényesek és kötelezők. Ha a „nemzeti” jelzőnek van értelme, akkor a Nemzeti Park megjelölésben - az egész világon - ez fejeződik ki: az itt lévő természeti érték közvagyon, az egész nemzeté.

A nemzeti parkok köré épített országjárás mást is szimbolizál. Azt, hogy azok az emberi és társadalmi értékek is, amelyekre a természet mellett fel akarom hívni a figyelmet, az ország közös alapjaihoz tartoznak, s így függetlenek a felszín pártpolitikai megosztottságától. Nincs jobb- vagy baloldali nemzeti park. A nemzeti parkok illetékességi határai összeérnek, s így lefedik az egész országot. De nem megyék vagy régiók, vagy más vitatott közigazgatási beosztás szerint, hanem a természet adta, szerves egységeket képezve.

Az utazás másrészt az itt élő embereknek, és az emberi értékeknek szól. Ők, illetve ezek is több figyelmet, megerősítést és bátorítást érdemelnek. Mindennél több pozitív helyi kezdeményezések, mindennél több emberek, akik felteszik életüket egy-egy célra. Mindennél több civil szerveződések és közösségek, amelyek sokféle segítséget nyújtanak, vagy az életet teszik színesebbé, gazdagabbá. Ha nincs közvetlen politikai vonatkozás, ha nincs szenzáció, ezek a valójában nagyon komoly teljesítmények nem kapják meg a megérdemelt figyelmet. A kiváló teljesítmény nem függ az országgrész pillanatnyi gazdasági helyzetétől. Ez a táj mindig is hátrányos helyzetű volt. Kner Izidor azonban nem ezen panaszkodott, hanem az európai élvonalba emelkedett, és a magyar kultúra büszkesége lett - miközben neve, műve és élete Gyomától elválaszthatatlan maradt - éppúgy mint a békécsabai Tevan Andoré.

A nemzeti parkon kívüli programom során azokat keresem fel, akikben hasonló törekvés lakik. Például akik a szolidáris segítség példáját nyújtják, mint a Bay Zoltán Szakközépiskola, a Nagycsaládok Egyesülete, vagy a fogyatékos gyermekeken és az öregeken segítő szervezetek. De találkozni fogok a kistelepülések polgármestereivel is, ma este pedig módom lesz beszélni az itteni helyzetről országgyűlési képviselőkkel, megyei vezetőkkel, polgármesterekkel, vállalkozókkal, a helyi értelmiséggel és a civil szervezetekkel, vagyis minden réteg képviselőivel, akik a Körös-Maros vidékén a gazdaságot és a társadalmi életet működtetik. Remélem, sikerül képet kapnom ennek az országgrésznek a helyzetéről.

Különös jelentősége van a szlovákok és a románok képviselőivel való találkozásnak. Ha a szomszédos államokban föllépek a magyar kisebbség autonómiája érdekében, pontosan ismernem kell az itthoni nemzetiségek helyzetét és véleményét. Hogyan tudnak élni jogaikkal, államalkotó tényező mivoltukkal? Hogyan sikerül ellenállni az asszimilációnak, amely meg a kisebbségi jogok teljes érvényesülése esetén is fenyeget? Hogyan segítheti őket az anyanemzet? Kívánom,

hogy éljenek nyitottan és szeretettel e táj, és más nemzetiségű lakói iránt, s közben érezzék szabadon magukat a szlovák, illetve a román nemzet részének. Hiszen ugyanígy az ő anyaállamukban élő magyarok a magyar nemzet részei, s minden magyar otthonosan szeretheti a Kárpát-medence bármely táját, ahol a magyar nemzet él, s ahová történelme és kultúrája köti.

Találkozni fogok biogazdálkkal, valamint környezetvédelmi szervezetekkel is. És ezzel, a szükséges kitérő után, visszakanyarodok ünnepségünk témájához.

Az elvi alapokkal kell kezdenem. Abban az alkotmányos és egyben erkölcsi rendben, amelyben élünk, vannak elvek, amelyekből nem szabad engedni. Így például az emberi jogok - köztük a politikai jogok - lényegének mindig, minden körülmények között érvényesülnie kell. Ha ezt nem tartjuk szakadatlanul szem előtt, ha nem erősítjük meg újra és újra, lassú pusztulásnak indulnak a szabadságok. Az egészséges környezethez való jog is alapjogoknak járó védelmet élvez. Ha erre nem ügyelünk, egyszerre fog el észrevétlenül a tiszta víz, a levegő és a szabadság: Mint az Alkotmánybíróság leszögezte, a természetvédelem egyszer már elért, jogszabályokkal biztosított szintje nem csökkenthető.

A nemzeti parkok jövőjét tekintve is ez az elv a mérvadó. Semmilyen gazdasági érdek, privatizáció és hasonló, nem élvezhetnek eleve prioritást. Ma már talán a közhangulat is elismeri ezt. Az éghajlatváltozás lehetősége fogékonyra tette az embereket, és a politikát is, a környezeti kérdések iránt.

Sokkal többről van azonban szó, mint a hagyományos, konzerváló természetvédelemről. Nemzeti parkjaink, és a Körös-Maros Nemzeti Park sem a múlt századi, avagy a 19. századi múzeumokat követik. Környezetvédelem helyett pontosabb a jövő nemzedékek iránti felelősségről beszélni. A károkozások, vagy a kárral fenyegető beruházások elleni fellépés mellett a környezetvédő mozgalmaknak is egyre inkább a jövő felé kell fordulniuk. Azt kell megtervezni, milyen természeti környezetben képzelik el az emberek saját, és gyermekeik életét. A nemzeti parkoknak is alapvetően együtt kellene működnie a térség jövője kialakításában a helyi gazdasági és társadalmi erővel. Nem lehet fejlesztési terveket készíteni a természet jövőjének figyelmen kívül hagyásával. Sőt: erről az alapról kell elindulni.

Ez a szemlélet mutatkozik meg az Európai Unió ún. Integrált Irányelveiben, valamint a magyar stratégiai tervekben is. Az eddigi legkonkrétabb elképzelés, a Környezet és Energia Operatív Program valóban össze is köti a környezet- és természetvédelmet az életminőséggel és a fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődéssel. Az nem meglepő, ha a természet és a jövő érdekei ütköznek a múltat képviselő, vagy csak a jelen pillanatig látó technológiákkal, avagy azzal a gazdasági szemlélettel, amely az azonnali, közvetlen hasznot nézi. Ha azonban figyelemmel vagyunk a táj multifunkcionális használatára, tartózkodunk a visszafordíthatatlan lépésektől, számolunk azazal a vitathatatlan gazdasági eredménnyel, amelyet a környezetbarát eljárások, beruházások, újítások hoznak; valójában kis lépésekkel valósítjuk meg azt a szemléletet a gyakorlatban, amelyet magas absztrakciós szinten, szép és igaz erkölcsi nyelven is érdemes kimondani. Eszerint a béke, a társadalmi igazságosság, az emberi méltóság és a jövőért viselt felelősség összefügg. Az élet igenlése egyben az erőszak minden formájának, így a természeti környezet esztelen pusztításának elvetését is jelenti.

Ürömmel nyugtázom tehát, és a látogatás során is külön figyelmet fogok fordítani arra, ahogy a Körös-Maros Nemzeti Park a terület gazdasági életébe és fejlődésébe illeszkedik, és abban a környezeti értékeket érvényesíti. Sok település napi élete és fejlődése fonódik össze a Nemzeti Parkkal. Jelenlétét visszaigazolja a civil környezetvédők sokrétű csoportjai is. A más téren is úttörő Bay Zoltán Szakközépiskolában súlypont a környezeti nevelés. A biogazdálkodás, a környezettudatos termelés kitérési pont lehet éppen ezen a lezárakodó vidéken. Ez vonzza az ökoturizmust, és általában is növeli az idegenforgalmat, amely itt egyébként is nagyrészt a természeti értékekre épül. A sok kis lépés pedig elvezet a szemlélet megváltozásához, amikor majd a fogyasztás és a haszon elsődlegessége helyett sokan inkább a természettel és az emberekkel való megbékélést és a harmóniát választják.

De miközben a globális távlatok és ideák világát is járjuk, álljunk két lábbal a földön, és tartsuk magunkat a régi zöld jelszóhoz: cselekedj lokálisan! Ehhez kívánok a Körös-Maros Nemzeti Parknak és munkatársainak meg sokszor tíz megérdemelten boldog születésnapot!

Sólyom László